

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiaveli 22/II. Tel. 62-75
Goriško uredništvo in uprava:
Gorica, Riva Piazzetta 18
Cena: posamezna številka L 15. — Naročnina:
mesečno L 65 (za inozemstvo L 100). — Poštni
čekovni račun št. 9-18127.

Leto III. - Štev. 10

Gorica - Trst, 11. marca 1949

Izhaja vsak petek

Slovensko demokratsko gibanje in anglo-ameriška javnost

Ko je bil komunizem absolutni gospodar vseh slovenskega in hrvatskega javnega življenja v Julijski krajini, ko so tu obstajale edino le njegove organizacije ali od njega kontrolirana filokomunistična društva, ko je bilo vse časopisje izključno v komunističnih rokah, ko je po mestih in vaseh strahovala OZNA in ugrabljala kljub zavziški policiji demokratsko misleče Slovence in Hrvate, ko je OZNA pri belem dnevu na tržških ulicah streljala ali odpeljevala ljudi, je pešice neustrašenih mož položila v marcu 1947 temelj za Slovensko demokratsko zvezo in je skupno z Goričani ustanovila list »Demokracija«.

Storili smo to, ker smo bili v dno duše prepričani, da je komunizem, četudi se je vrtel v slovenskem oblačilu, razjedal in izpodkopal v slovenskem ljudstvu njegove tiščetne moralne vrednote: vero, pravost, poštenje, spoštovanje do očeta in matere in je ubijal, zlasti v mladini, narodno zavest ter jo vzgajal samo za internacionalni komunizem, za breznarodnost in brezboštvo.

Brez sredstev in pomoči smo morali sami prispevati in vzdrževati svoj list in vse svoje delovanje. Komunizem in filokomunistične organizacije so se vrgle na Slovensko demokratsko zvezo kot zver. Ne samo s psovanjem, s »hlapci zapada«, z »izdajalci slovenskega naroda«, so nas preganjali, ker smo si upali postaviti proti totalitarnemu komunizmu in raznim njegovim »frontam« pravo demokracijo, svobodo in dostojanstvo človeka in naroda; ampak so tudi udarili po nas in ugrabili 31. avgusta 1947 urednika »Demokracije« dr. Andreja Uršiča, o katerem nič več ne vemo.

Mi smo šli kljub temu naprej. Neizmerno težka je bila naša pot. Brez sredstev za propagando nasproti komunizmu, ki je razpolagal in še razpolaga s težkimi milijoni: brez pomoči pri zaveznikih, — ki so podpirajoč italijansko stališče za priključitev Trsta k Italiji izdajali zakone in odredbe, katere niso upoštevale slovenskih pravic in potreb, temveč so celo ovirale naše prepričevalno delo za demokracijo med slovenskim ljudstvom, — se je vendar naš pokret širil od človeka do človeka, od hiše do hiše, od kraja do kraja. In če je danes zlomljen strah pred komunističnim terorjem v večini naših krajev, če danes večina Slovencev STO-ja pristaja na naš demokratski program, če nam je bilo mogoče organizirati v tržaškem mestu veličastne manifestacije nekomunističnih Slovencev, kakor ob proslavi Prešernove stoletnice, je to samo zasluga našega neustrašnega dela, je zasluga Slovenske demokratske zveze in našega lista »Demokracija«.

To je ona »Demokracija«, ki je kot tednik na 4 straneh napisala v niti dveh letih svojega obstoja več idejnih člankov in kritičnih razprav proti komunizmu kot vse italijansko časopisje Svob. tržaškega ozemlja od 1945 do sedaj. To so dejstva, ki se ne

strašijo preizkušnje.

Naš odpor proti komunizmu ni bil plod hipnega razpoloženja, ampak je izviral iz našega globokega prepričanja o njegovi zastrupljajoči in razgrajajoči sili vsega dobrega in pravičnega in vseh vrednot, ki so vsakemu narodu nujno potrebne za politični, kulturni in gospodarski napredek. Zato stojimo trdno in neizprosno na svojem programu, ki smo si ga postavili pred dvema letoma, programu prave demokracije in svobode, programu človeških in narodnih pravic.

Kljub tej naši jasni in dosledni politiki so na delu ljudje in skupine, ki skušajo preračunljivo prikazati širši javnosti in tudi angleškemu in ameriškemu svetu slovensko demokratsko gibanje in Slovensko demokratsko zvezo na STO-ju kot filokomunistično organizacijo, ali jo prikazati vsaj kot stranko, ki se približuje bolj in bolj Titovemu komunizmu. To početje se imenuje v poštenu družbi: zavestno potvarjanje dejstev in mistifikacija. In kdor skuša našemu demokratičnemu delu pritisniti filokomunistični pečat, je ali mistifikator ali ignoran.

Zamerijo nam, kako se moremo kot demokrati boriti za Svobodno tržaško ozemlje in nočemo zopet pod Italijo, isto tako kot so med vojno zamerili onim Slovenem, ki se niso kot demokrati upognili Titovemu porajajočemu se nasilnemu režimu. Ne razumejo nas, ko se borimo za najprimitivnejše narodne pravice našega naroda proti italijanskemu šovinizmu. Ali hočejo ti ljudje, da zatajimo svojo narodnost zato, ker smo demokrati? Ali sta morda demokracija in slovenska narodna pripadnost dva nezdržljiva pojma? Ali niso ravno demokratska načela, ki zahtevajo prostost in svobodo razvoja kakor za poedinca tako tudi za ves narod, pa bil ta tudi mali slovenski narod? Ali smo morda zato komunisti, ker se naše zahteve po ohranitvi Svob. tržaškega ozemlja slučajno ujemajo z enako zahtevo Titovega komunizma? Ali smo morda manj demokrati zato, ker nočemo kot Slovenci zopet pod Italijo, ki naš je 25 let raznarodovala, zaničevala in ki je uničila vse naše kulturne in gospodarske ustanove, plod našega neumornega stoletnega dela in truda?

Golova politika ima svoj interes na tem, da prikaže svetovni javnosti vse Slovence in Hrvate Svob. tržaškega ozemlja kot komuniste. Zato omalovažuje slovensko demokratsko antikomunistično gibanje in proglašava Slov. demokratsko zvezo za filokomunistično organizacijo. Zakaj? Zato, da laže opravičuje podporanje samo italijanskih interesov in aspiracij, kakor bi samo Italijani bili poborniki demokracije, in s tem opravičuje vrnitev Trsta Italiji. Mobilizirali so celo svetovna poročevalne agencije za borbo proti slovenski demokraciji in njenemu listu, skromnemu oznanjevalcu demokratičnih idealov na tržaškem ozemlju.

Proti takemu samovoljnemu metanju vseh Slovencev

Preobrat javnega mnenja v Trstu

Samostojna svobodna država bolj priljubljena kot priključitev k Italiji

»Weltpresse«, ki jo na Dunaju izdaja angleška obveščevalna služba, je v svoji številki 51 z dne 3. marca 1949 objavila naslednji članek:

Trst, v začetku marca.

Varnostni svet organizacije združenih narodov se je pred kratkim po dolgem času zopet bavil s tržaškim vprašanjem, ne da bi mu uspelo priti bliže k trajni rešitvi tega vprašanja. Medtem se v Trstu uveljavlja preobrat javnega mnenja, ki je zajel skoro vse sloje prebivalstva. Čim bolj si v Italiji prizadevajo, da bi dosegli vrnitev mesta v italijanski državni sklop,

tem bolj se danes v Trstu začnejo misliti na lastne koristi in prednosti ter »sacro egoismo« Tržačanov razblinja panitalijanska nacionalna čustva.

Tudi jugoslovansko usmerjeni tisk ne kaže več mnogo interesa za prej s tako vnoemo zagovarjanje zahtevo, da naj »Trieste« postane »Trst« in da se mora priključiti k slovenskemu zaledju. Skušajo se prepričati prebivalstvo o prednostih »statusa quo« in se mu dopoveduje, da bodoči izgledi na Svobodnem ozemlju niso v nobenem pogledu slabi.

V italijanskem jeziku izhajajoči list »Ultimissime« objavlja statistične podatke, s katerimi se prikazuje gospodarski razvoj v letih 1947 in 1948 v primerjavi z letom 1938 z ugotovitvijo, da doživlja Trst pod sedanjim režimom pravi gospodarski vzpon.

Privilegirani p ložaj med dvema skupinama sil

Tudi »Trieste — Sera« piše na sličan način, medtem ko ugotavlja, da uživa Trst v borbi med dvema skupinama sil privilegirano položaj in da se v primerjavi z drugimi gospodarsko in politično ogroženimi državami zelo dobro uveljavlja.

V primeru, da bi Trst res v dognednem času prišel zopet pod Italijo, bi — po mnenju lista

in Hrvatov v komunistični koč in proti namernemu, netočnemu informiranju svetovne javnosti o namenih in smotrih slovenskega demokratskega gibanja, se najodločnejše zavarujemo. Obenem pa prosimo angleško in ameriško demokratsko javnost, da ne naseda takim tendencioznim vestem in da se zaveda, da bojuje slovensko demokratsko gibanje na Svobodnem tržaškem ozemlju, tik pred železno zavoso, neizprosno boj za demokracijo, za človeške vrednote in pravice proti totalitarnemu komunizmu vseh mark in obrambni boj proti nacionalističnemu šovinizmu. Naša sredstva so skromna, a naloga je ogromna. Zato bi pričakovali vsaj moralne pomoči od zapadnih demokracij, ki naj bi se zavedale, da gledajo na naš demokratski pokret na domačih tržških tleh milijoni in milijoni južnih in zapadnih Slovanov, kot na gorečo baklo vstajenja in svobode.

»Trieste — Sera« — razne investicije, ki so jih izvršili v zadnjem času, ne imele nobenega smisla. Gradnja tovarn in industrijskih naprav je bila očitno podvzeta z namenom, da dobi Svobodno ozemlje od Italije neodvisno gospodarsko avtonomijo.

Če moremo verjeti trditvam enega dela tržaškega tiska — nismo si v tem pogledu na jasnem, kaj je dejstvo in kaj je tendenca —, je gospodarska avtonomija Trsta sedaj že skoraj dosežena in jamči njegovim prebivalcem najboljše življenjske izgleda za bodočnost.

V zadnjem času se slični glasovi čujejo vedno bolj izrazito in jih zagovarjajo tudi tisti slovenski krogi, ki nimajo nobenega interesa, da pride Trst kdaj pod Titovo gospodstvo. Oni so povsem zadovoljni z zavezniki in zasledbenim režimom in vidijo v njem jamstvo pred globokimi trenji, ki bi nastala, če bi Trst bil priključen k ozemlju ene izmed obeh nasprotujočih si držav.

Združene države in usoda koroških Slovencev

Pretekli teden niso pogajanja za sklenitev mirovne pogodbe v Avstriji nikamor napredovala. Namestniki zunanjih ministrov so zapravljali čas v običajnih sporih s sovjetskim zastopnikom, ki je zagovarjal jugoslovanske zahteve po spremembi meje, po ustanovitvi avtonomne koroške pokrajine in po reparacijah.

Nazadnje so sklenili, da bodo še enkrat sprejeli jugoslovanskega zastopnika Beblerja ter avstrijskega zunanjega ministra Gruberja in znova poslušali njegove predloge.

Edino, kar je za nas bilo ta teden zanimivega, je stališče, ki ga je do koroških Slovencev in do njihove bodoče usode zavzela Amerika.

To stališče je na več sejah razložil ameriški zastopnik Samuel Reber in ga je mogoče povzeti v naslednjih ugotovitvah.

Priznanje slovenske narodne samobitnosti

Združene države odklanjajo spremembo sedanjih avstrijskih meja na korist Jugoslavije. Pač pa zahtevajo, da je treba slovenski manjšini v Avstriji za vsako ceno zagotoviti obstanek kot delu samobitnega naroda ter poskrbeti za njen neoviran in svoboden politični, gospodarski ter kulturni razvoj.

Amerika sodi sicer, da že avstrijska ustava sama varuje narodno samobitnost koroških Slovencev ter jim zagotavlja razvoj na vseh področjih. Poleg tega so tudi v očitnem zavedanju, da bodo mirovno pogodbo zapisali določilo o zaščiti človeških pravic za avstrijske manjšine.

Vlada Združenih držav pa navzlic vsemu temu hoče, da bi koroški Slovenci dobili dodatna poročila za svojo bodočnost. Zaradi tega je pripravila poseben predlog, ki naj za trajno reši vsa vprašanja, ki se porajajo v zvezi

Predstoječe upravne volitve

Pri presojanju gospodarskih statističnih podatkov, ki mečejo tako neugodno luč na preteklost in tako rožnato na sedanjost, ne smemo pozabiti, da je moral Trst po letu 1918 precej trpeti zaradi dejstva, ker je italijanska vlada beneški luki dajala vso prednost pred tržaško in so se Jugoslovanci trudili, Trst na vsak način bojkotirati, medtem ko je danes Trst važno središče za gospodarsko izmenjavo blaga na podlagi evropskega obnovitvenega načrta.

Ker bodo v kratkem v Trstu upravne volitve in ker se posamezne politične stranke ob neopoznavanju bodočih političnih odločitev zelo zanašajo na javno mnenje prebivalstva, je danes parola »ne za Italijo, niti za Jugoslavijo, toda za avtonomno svobodno državo« bolj popularna nego v katerem koli drugem trenutku v zadnjih starih letih.

Pomisleki proti avtonomiji

Se pred tem je Reber na več sejah orisal ameriško stališče do jugoslovanskih zahtev in do slovenske manjšine v Avstriji. Najvažnejše stvari, ki jih je pri tem povedal, bi bile naslednje:

Izvajanja jugoslovanskega in avstrijskega zastopnika na sejah namestnikov zunanjih ministrov štirih veselih vsebujejo stvari, ki jih je treba skrbno preučiti! Njun predlogi in nasveti bi utegnili postaviti temelj za končni sporazum glede avstrijske mirovne pogodbe.

Avtonomija za slovensko Koroško, kakor je predlagala Jugoslavija, ne bi bila umestna. Slovensko prebivalstvo ni namreč naseljeno tako, da bi prostor, na katerem živi, predstavljal strnjeno področje. Takšna avtonomna Koroška bi pomenila državo v državi.

Za trajno rešitev koroškega vprašanja

Zdaj ne gre za to, da bi glede koroškega vprašanja dosegli samo kak silni sporazum, iz katerega bi se porajale vedno nove težave. Cilj Združenih držav je, najti in uveljaviti glede južne Koroške takšno rešitev, ki bo ne le začasno zagotavljala Slovincem vse narodnostne pravice, marveč bo predstavljala nekaj trajnega in končnega.

Da bi omogočila sporazum glede mirovne pogodbe z Avstrijo, je vlada Združenih držav pripravljena ne le dobrohotno preučiti in vpoštevati vsak predlog, za ohranitev slovenske narodne samobitnosti in za zagotovitev

Od srede
do srede

3. MARCA: Francoska vlada je sklenila odpraviti ministrstvo za prehrano, ker ni več potrebno. — Jugoslovanski tisk napada Madžarsko, da krši mirovno pogodbo in ne plačuje določene vojne odškodnine. — Prijet francoske častnike in civiliste, ki so v vojski in drugod vohunili za partijo, so izročili vojnemu sodišču. — Zahodni vojaški veljniki v Nemčiji zahtevajo precejšnje spremembe v osnutku za ustavo bodoče Zahodno-nemške države. — Mednarodna banka v New Yorku preučuje načrt za posojilo Jugoslaviji in Finski. — Ameriški bombnik vrsta »B-50« je v 94 urah prvič v zgodovini izvedel polet okoli sveta, ne da bi bil vmes kje pristal. — Norveška, nemška, danska in belgijska komunistična partija izjavljajo, da bodo komunisti teh držav podpirali rdečo armado, če bi v vojni med Ameriko in Sovjetsko zvezo vdrli na njihovo ozemlje. — Italija prosi za vstop v Atlantsko obrambno zvezo, čemur pa ne sprotujejo Saragatovi socialisti in liberalci, ki sodelujejo v De Gasperijevi vladi. — Anglija mora biti v stalni pripravljenosti in ojačevati svojo obrambo, vse dokler bo Sovjetska zveza ogrožala svetovni mir, je govoril britanski vojni minister Alexander. — Odstopka ameriškega obrambnega ministra Forrestala, na čigar mesto so imenovali Luisa Johnsona.

4. MARCA: Levčarski kandidati pri zadnjih ameriških predsedniških volitvah, Wallace, je obsodil izjave ameriških rdečih prvakov, da bodo komunisti ob morebitni vojni s Sovjeti izdajali svojo domovino. — Sovjetsko patriarhijsko zastopstvo, ki so ga Amerikanci izgnali s svojega področja v Nemčiji, je po tridnevnem obleganju odpotovalo na svojo stran. — Danska je sklenila pristopiti k Atlantski obrambni zvezi. — Namestnik sovjetskega zunanjega ministra, Višinski, je po več kakor mesecu dni odpotoval iz Karlovih varov v Moskvo. — Norveška je začela sodelovati pri pogajanjih za Atlantsko obrambno zvezo. — Albanska zbornica je sklenila postaviti pred sodišče dva poslance, ker sta zagovarjala sodelovanje s Titovo Jugoslavijo.

5. MARCA: Varnostni svet je odobril pristop Izraela med Združene narode. — Titova vlada je odklonila dovoljenje za vstop v Jugoslavijo zastopnikom Mednarodnega rdečega križa, ki so hoteli obiskati ugrabljene grške otroke. — Dosedanega političnega svetovalca pri ameriškem vojaškem upravniku v zasedeni Nemčiji, poslanika Murphya, so imenovali za ravnatelja oddelka za nemške in avstrijske zadeve v ameriškem zunanjem ministertvu. — Ameriški poslanik za Marshallov načrt, Harriman, toži, da večina Evropejcev sploh ne ve, kaj je Evropski obnovitveni načrt in kakšni so njegovi nameni. — Kitajski komunistični radio je spet začel silovito napadati nacionalno vlado. — V morebitni bodoči vojni, ki bo vojna med brezboštvo in krščanstvom, Kanada ne bo mogla ostati nevtralna. Zato se mora že zdaj povezati z drugimi državami za skupno obrambo, je govoril predsednik kanadske vlade. — Ameriške oblasti so zaradi vohunstva prijela člana sovjetskega zastopstva pri Združenih narodih, nekoga Gubičeva. — Norveška je zavzela sovjetsko ponudbo za nenapadno pogodbo, češ da sta se

Od srede do srede

obe državi že s podpisom ustave Združenih narodov obvezali, da se med sabo ne bosta vojskovali. — Bivši jugoslovanski kralj Peter je dopotoval iz Amerike v Pariz, kjer mu je sodišče prisodilo 20 milijonov frankov dediščine po pokojnem očetu Aleksandru I. — Vatikanski radio poroča, da je Kominform sestavil načrt, kako bi onemogočil sveto leto 1950. — Francoska vlada je sklenila olajšati zapor 93 letnemu maršalu Petajnu, ki mu zdravje zadnje čase precej peša.

6. MARCA: Madžarska komunistična vlada je razpustila in prepovedala vse židovske organizacije, ki skrbijo za selitev židov v Palestino. — Sovjetska komunistična partija je začela izvajati obsežno čistko med cirkuškimi klovnji, češ da so njihove šale in akrobacije burjujske. — Ben Gurion je sestavil prvo redno izraelsko vlado. — Predsednik Truman je povabil indijskega ministrskega predsednika Nehruja na uradni obisk v Združene države.

7. MARCA: Predsednik finske vlade Fagerholm je ostro obsodil komunistične liste, ki trdijo, da namerava Fiska pristopiti v nekak protikomunistični blok. — Sovjetska policija je na svojem področju začela zapirati nezanesljive nemške komuniste. — Član vodstva nemške komunistične partije v zahodni Nemčiji, Huber, je odstopil v protest proti izjavam, da bodo ob morebitni vojni tudi nemški komunisti podpirali rdečo vojsko, če bi vdrla v zahodno Nemčijo. — Načelnik britanskega imperialnega vrhovnega poveljstva, general Slim, je odpotoval na uradni obisk v Trst. — Jugoslavija in Madžarska dolžita druga drugo sovražnega izzivanja ob meji. — Ameriška zbornica pripravlja oster zakon za nadzorstvo nad delovanjem komunistične partije.

8. MARCA: Iz madžarske komunistične partije so izključili 168.000 ljudi, ker niso bili ideološko dovolj »izgrajeni«. — Sestanek zahodnih političnih strokovnjakov v Berlinu, kjer so razpravljali o ustanovitvi zahodno-nemške države in njenih mejah. — Sovjetska zveza se pogaja za trgovski sporazum s »fašističnim« Argentino, ki je zadnje čase začela v gospodarsko krizo. — Socialni svet Združenih narodov je kljub sovjetskemu nasprotovanju povabil Mednarodno delovno organizacijo, naj izvede preiskavo o suženjskem delu v Sovjetski zvezi in podložniških državah. — V razpravi proti bolgarskim protestantskim pastorm je Sofiji so štiri prve obtožbe obsodili na dosmrtno ječo. — Nova izraelska vlada se je predstavila zbornici s štiriletnim gospodarskim in političnim programom za Palestino. — Indija bo v nekaj mesecih pretrgala vse zveze z britansko državno skupnostjo in postala povsem samostojna republika, napoveduje predsednik vlade Nehru. — Francija in Indokina sta končali tri leta trajajočo vojno. — Ameriška zbornica je sprejela zakon o ustanovitvi široke obveščevalne mreže v tujini. — Poglavitno upanje za mir dajejo svetu danes svobodni Evropejci, ki se bore za demokracijo, sodi ameriški predsednik Truman.

9. MARCA: Po sodbi ameriških vojaških strokovnjakov bodo v prvem letu atlantske obrambne pogodbe poslali evropskim državam za dve milijardi dolarjev orožja. — Sovjetska zveza zahteva od Turčije, naj ji pojasni, kaj misli glede Atlantske obrambne zveze in morebitne podobne Sredozemske obrambne pogodbe. — Sovjetske oblasti ne dovolijo več, da bi se katoliški kaplan diplomatskega zbora v Moskvi, ameriški pater Laberge, vrnil v Sovjetsko zvezo. — Novi poveljnik grške vojske, general Papagos, je začel obsežno čistko med častniki in njihovo zborom.

kulturnega, socialnega in gospodarskega napredka koroških Slovencev, marveč je voljna tudi sama predlagati vse, kar se ji zdi za to potrebno.

Vsaka takšna ureditev pa bi morala biti splošna, da bi jo lahko uporabili tudi za druge narodne manjšine v Avstriji, ne le za Slovence.

Če torej zastopniki drugih velesil žele, bo ameriška vlada sestavila podoben predlog za takšno ureditev.

Sporazum o avstrijskih mejah, je poudaril namestnik ameriškega zunanjega ministra, ter sporazum o drugih vprašanjih, ki so s tem povezana, je odvisen v glavnem od zagotovitve pravic za Slovence.

Ameriški predlogi

Ameriškega zastopnika sta se takoj pridružila tudi francoski delegat in britanski pooblaščenec Marjoriebanks. Ta je zahteval, da je treba koroško vprašanje obravnavati najprej s stališča prizadetega naroda, to je, s stališča Slovencev.

Namestnik ameriškega zunanjega ministra je potem sporočil ostalim članom komisije svoj podrobni predlog za ureditev koroškega vprašanja. Predlog zahteva:

1. da koroškim Slovcem zagotove pravico do slovenskih šol,

2. da uradno priznajo slovensko in njeno rabo,

3. da zagotove Slovcem svobodo združevanja in ustavljanja združenj za varstvo in pospeševanje slovenskih gospodarskih in socialnih koristi,

4. da Slovenci dobe državljanstvo in politično enakopravnost.

Pomen ameriškega predloga

O tem predlogu namestniki zunanjih ministrov doslej še niso razpravljali. Gotovo pa je eno — da vsebuje največ, kar bi bile zahodne države pripravljene Slovcem dati.

Ameriški načrt delu slovenskega naroda, ki je že trideset let odtrgan od svojega jedra, zagotavlja svobodno, človeško in spodobno življenje. To je njegov trenutni pomen.

Njegov širši pomen pa je v dejstvu, da Združene države slovesno priznavajo narodno samobitnost koroških Slovencev in zahtevajo ne le priznanje, njihovih narodnih, kulturnih in gospodarskih pravic, marveč tudi trajno poročstvo za njihovo spoštovanje.

S tem je v mednarodnem svetu izpodbita vsaka veljava trditvi, da bi bili koroški Slovenci kaj drugega kakor Slovenci; trditvi, ki so jo doslej vsi naši narodni nasprotniki ob vsaki priliki tako radi ponavljali.

Avtarkični fašistični zakoni in gospodarstvo STO-ja

Tri in pol leta po končani vojni postaja vprašanje zaposlitve in dela možnosti bolj kritično kakor celo prejšnje desetletje. Pomanjkanje dela je posledica neuravnovešenega gospodarstva. Trst ni nikoli trpel na pomanjkanju dela v letih, ko je spadal v srednjeevropski gospodarski prostor. Tudi po drugi svetovni vojni bi se bil Trst držal v gospodarski konjunkturi, ako bi bila zavezniška uprava pravočasno odpravila vso ono avtarkično fašistično zakonodajo, ki jo je fašizem med vojno in par let pred vojno uvedel v varstvo svojega sistema. Fašizem je hotel varovati s svojimi izjemnimi zakoni za časa vojne svoje posebno gospodarsko lice. Zavezniška uprava pa ni storila ničesar, da bi oprostil Trst in tržaško ozemlje teh gospodarskih okovov.

Najhujše zlo, ki je moglo zadeti tržaško gospodarstvo je bila in je še iz vojnega časa ravno prepoved, da ne smejo neitalijanski državljani ustanavljati na tržaškem ozemlju podjetij in investirati svoj kapital. Tako določa RDL od 24. VII. 1942 št. 807,

Še številke o Trstu

Zelezniški in pomorski promet v Trstu je letos v januarju znašal 449.617 ton. Imenovana številka prekaša ne samo promet v januarju 1948., ki je bil za 170.000 ton manjši, ampak tudi promet v januarju 1938, ki je bil za 30.017 ton manjši.

Glavni delež pri tem trgovskem prometu po morju imajo Združene države, katerim sledita Venezuela in Arabija. Pri prometu po železnici je na prvem mestu Avstrija.

Tako torej napreduje kljub vsem političnim in drugim oviram gospodarstvo v samostojnem Trstu, ki po sodbi raznih »strokovnjakov« nima brez Italije nobenih možnosti za ugodno gospodarsko bodočnost.

Dobave ECA v Trstu

Prejšnji mesec je priplulo iz Združenih držav v tržaško pristanišče pet ladij, ki so pripeljale dobave ECA, ki jih bodo razdelili v anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja. V

ki ga je ZVU ohranila in veljavi tudi za STO. Ta avtarkofašistična na gospodarska miselnost je v kričnem nasprotju z gospodarskimi principi o prostosti in svobodi v gospodarskem udejstvovanju, za čim ravno stremi zapadna demokracija. Zato so odšli milijarde in milijarde denarnih sredstev inozemskih državljanov zlasti jugoslovanskih beguncev, iz Trsta, ker jim je sedanja uprava onemogočila tukajšnjo investicijo.

Zato je sedanja brezposelnost v veliki meri posledica gospodarske politike, ki se vodi na STO. Ta dejstva moramo pribiti, ker s tem želimo koristiti STO in pripomoči vzpostaviti gospodarskega ravnotežja na tem ozemlju.

Mislimo, da bi bil čas, da ZVU odpravi fašistične zakone, ki jih je celo fašizem sam zidal le za čas vojne in upostavi v tržaškem gospodarstvu princip svobode.

Prohibitivni zakoni, ki ovirajo inozemskemu kapitalu in podjetnosti inozemcev vstop v Trst, so pri naši gospodarski krizi pravi ekonomski unikum.

nekaterih primerih bodo dobave še predelali tukaj, s čimer se bo krajevna zaposlitev povečala. Ladje so pripeljale vsega skupaj 10.895 ton blaga; katerega so sestavljali izhlapeno mleko, pšenica in ameriški lešniki. Ameriške lešnike bodo predelali tukaj. Največji tovor je pripeljala ladja »Winslow Homer«, in sicer 9.487 ton pšenice. Ostale ladje, ki so priplule v našo pristanišče poleg parnika »Winslow Homer«, so »Golden City«, »George Uhler«, »Gretna Victory« in »Elmira Victory«.

Attlee v Berlinu

Britanski ministrski predsednik Attlee je 5. in 6. marca uradno obiskal Berlin. Ogledal si je poslovanje letalskega mostu ter ureditev letališč na britanskem zasedbenem področju.

Po vrnitvi v London je izjavil, da bo Velika Britanija še naprej izpolnjevala svoje obveznosti do berlinskega prebivalstva ter skušala preskrbo nemške prestolnice po zraku še povečati.

V kratkem pojmeta v Berlin tudi angleški zunanji minister Bevin in podpredsednik vlade Henderson.

Po nedeljskem demokrščanskem zborovanju Tržaški demokrščani so se z večino glasov izrekli za italijanski volivni blok

Socialisti nastopijo samostojno

Z nedeljskim demokrščanskim zborovanjem v kinodvorani Excelsior v Trstu, se je tržaško predvolivno ozračje temeljito razčistilo; sicer pa še ni izrečena dokončna beseda v pogledu italijanskega volivnega bloka, o katerem se mora izreči še strankin pokrajinski svet, ki se bo pogajal z ostalimi italijanskimi strankami. Ni pa nobene dvoma, da ne bi demokrščanski pokrajinski svet odobril nedeljskega načelnega glasovanja svojih volivcev.

Lahko torej zaključimo, da je s tem zmagalo vztrajno prizadevanje majhnih tržaških italijanskih iredentistično razpoloženih strank, ki so v ločenem nastopu demokrščanov slutili zase neslaven zaton po tolikem kričanju! Demokrščani so se pravilno zavedali, da jih majhne stranke potrebujejo le za kritje njihove nemoči in za nadaljnje omogočanje kričanja njihovih voditeljev v tržaškem občinskem zastopstvu. Zato so se vodilni demokrščanski krogi dolgo upirali takemu nenaravnemu in krščanskim etičnim načelom nasprotnemu zavezništvu, dokler jih ni preglasovala zadnja mestna strankina skupščina.

Istega dne so se pa tržaški socialisti odločili za samostojen nastop pri prihodnjih volitvah in tako povzročili težko razpoko v pripravljajočem se enotnem italijanskem bloku z izrazito antislovenskim ob-

ležjem.

Demokrščanskemu nedeljskemu zborovanju je predsedoval dr. Tupini, odposlanec osrednjega strankinega vodstva v Rimu. Zborovanje je vodil prof. Scialis, ki je v svojih zaključnih ugotovitvah razložil prisotnemu občinstvu, da je njegova stranka čakala na objavo volivnega zakona preden je zavzela stališče do bloka. Blok pomeni za demokrščane veliko žrtev, je poudaril prof. Scialis. Ta žrtev pa je potrebna v interesu narodne skupnosti, pred katero morajo stopiti v ozadje vsi drugi momenti tržaškega političnega in upravnega življenja. Volitve naj bodo dokaz, da se hočejo tržaški Italijani ponovno priključiti k Italiji in morajo zato izpasti kot plebiscit. Odklonil je vsako sodelovanje s tržaškimi komu-

nističnimi krogi. Z italijanskimi strankami želijo demokrščani totalno razčiščenje vseh vprašanj, ki se postavljajo glede na volivni blok in bodoče sodelovanje. Prof. Scialis se je dotaknil tudi odnosa do tržaških Slovencev, katerim je treba priznati vse njihove pravične zahteve; dodal pa je, da se morajo Slovenci s svoje strani prepričati, da je Trst italijansko mesto.

Važne in zanimive so ugotovitve prof. Sciolisa. Na žalost ugotavljamo, da prof. Sciolis in njegovi strankarski tovariši niso čitali in zato niso imeli prilike, da bi se v interesu tržaške demokratčne antikomunistične skupnosti pogledali v misli, ki smo jih v nizu člankov že iznesli v pogledu odnosov do svojih italijanskih sodržavljanov.

„LISTA NARODNEGA IZDAJSTVA“

Naše zadnje ugotovitve v pogledu volitev so s svojim resnim vprašanjem zadeli v živo. »Priznanski dnevnik« je 10 t. m. s člankom »Lista narodnega izdajstva« odgovoril na naše trditve. Presenetil nas je soliden polemizem tog, ki se ga je v tej zvezi list prvi krat poslužil, kajti že dolgo smo to pri njem pogrešali. O izdajstvu slovenskih koristi v Trstu pa — naj bo med nami rečeno! — je zgodovina že sprejela, zato nima smisla zvrčati odgovornost na druge in se sklicevati na razne bolj ali

manj otipljive okoliščine! Vztrajamo pri svoji trditvi, ki jo podkreplujemo s tehtnimi dokazi, ki so jih nam nudili zadnje goriške upravne volitve, da bodo italijanski politični krogi vse slovenske glasove, oddane za narodnostno mešane liste smatrali za glasove, oddane za italijansko in ne za slovensko stvar; skratka: prikazovali jih bodo kot italijanske in ne slovenske glasove! Seveda: preko našega resnega vprašanja bodo šli mirne vesti vsi oni, ki jim je komunizem važnejši od slovenstva.

»Socializem« v Rumuniji

Rumunska vlada je zdaj zatrla še srednjo zemljiško posest! Z zakonom iz leta 1945 so določili, da smejo imeti rumunski kmetje po največ 50 hektarjev. Izjeme so veljale samo za tako imenovana »vzorna posestva«.

Zdaj so odredili zaplembo vseh srednjih kmetij, ki so ušle razlastitvi leta 1945. Ukaz velja tudi za vzorne kmetije in kaže vse značilnosti komunističnega gospodarstva. Agenti politične policije so pričeli izganjati rodbine prizadetih kmetov iz njihovih hiš

že v zgodnjih jutranjih urah 2. marca, čeprav so objavili ukaz šele istega dne popoldne.

Izganecem niso dovolili vzeti s seboj niti vseh osebnih predmetov, kar nasprotuje celo zakonu samemu. Dali so jim na razpolago le nekaj ur časa, da se odločijo, kam bi želeli iti. Izbira krajev je bila zelo omejena in v mnogih primerih izgnane družine niso mogle tja, kamor so želele.

Ni še jasno, ali bodo zaplenjena posestva proglasili za državne zadržane kmetije.

Svobodni Čehi na delu

Obletnico komunističnega državnega prevrata na Češkoslovaškem so češki begunski politiki praznovali s tem, da so ustanovili v Washingtonu »Svet svobodnih Čehov in Slovakov«.

Za svet bo nekaka nepriznana, zasebna češkoslovaška vlada v tujini, ki pa bo zahtevala zase priznanje takoj, ko se bo komunistični režim v domovini začel majati.

Svet šteje 30 članov, v katerem je večina vodilnih begunskih politikov in več generalov. Predsedstvo sveta sestavlja 12 ljudi, ki tvorijo vlado in imajo vsak svoje delovno področje kakor prava ministrstva.

Predsednik vlade je bivši podpredsednik češkoslovaškega ministrskega sveta dr. Zenkl, članj pa so: bivši veleposlanik dr. Slavik, bivši češkoslovaški zastopnik pri Združenih narodih dr. Papanek in vrsta bivših ministrov.

Nayzlic temu, da je češka politična emigracija od vseh evropskih najmlajša, se je prej kakor v letu dni najbolje organizirala, združila v delovno občestvo vse sposobne ljudi ter se vrgla zlasti na propagando svoje stvari v tujini.

V tem je lahko vzgled vsem drugim, emigracijam, tudi slovenski!

Ob obletnici komunističnega prevrata je ta vlada dala tudi proglas vsem Čehom in Slovakom. V njem pravi, da se bo borila za obnovo demokracije in svobode v domovini, ki so ju uničili komunisti v senci sovjetskih banjonetov.

Še o »izdajalcih«

Češki minister za socialno skrbstvo, Evgen Erben, je na zborovanju sindikatov napadel britanske strokovnjake, češ da so »neverjetno izdajalski«. Beseda »izdajalski« pa ima v ustih gospoda Erbena čuden zvok.

Svedski dnevnik »Svenska Dagbladet« je 2. decembra 1948 napisal, da so Nemci po zasedbi Češkoslovaške leta 1939 iskali kolaboracioniste. Posebno zaupanje je užival pri njih Evgen Erben, ki se jim je takoj pridružil in se je povzpnil do vedno višjih mest. Za plačilo so ga po osvojitvi imenovali za glavnega tajnika čeških sindikatov in za ministra socialnih zadev. To je kaj čudna dvojna mera. Nekate-

re kolaboracioniste so komunisti ustrelili in obsodili, druge pa so naredili za ministre.

Nov ameriški minister za obrambo

Dosedanji ameriški obrambni minister Forrestal je odstopil, največ, ker se mu ni posrežilo doseči skladnega sodelovanja in pravega razmerja med vojsko, mornarico in letalstvom.

Njegov naslednik je Louis Johnson, ki velja za dobrega in odločnega vojaškega organizatorja.

Po prvem razgovoru s predsednikom Trumanom je Johnson dejal, da je naloga obrambnega ministrstva, da podpira ameriško zunanjo politiko in ji daje potrebno veljavo. Ameriške oborožene sile morajo biti sile mira.

Titova petletka

Prijatelj iz Pariza nam poroča, da je Titov delegat pri Društvu narodov g. dr. Aleš Bebler ob neki priložnosti, že precej v rokah od sladkega borodja, odgovoril na vprašanje, kaj pride po prvi Titovi petletki: »Po prvi pride druga, po drugi pride tretja, po tretji četrta in tako dalje!« Lažno torej Titovi aktivisti, ki tolažijo ljudstvo, da bo po končani petletki imelo mir in paradiz na zemlji. Na drugo vprašanje, kaj bodo storili rdeči voditelji, če se v Jugoslaviji ljudstvo upre in jih prežene z vilami in motikami, je odgovoril g. dr. Bebler: »Z vilami in motikami nas ne bodo pregnali. Nas bi pregnala le atomska bomba. Toda mi vsi imamo dovolj zlata in dolarjev! Se bomo že pravočasno skrili, za drag denar nas bodo povsod sprejeli!« Res lepi prvoborniki proti kapitalizmu in tudi lepi junaki!

Molotov odstavljen ali povišan?

4. marca je predsedstvo Sovjetske zveze odstavilo dosedanega sovjetskega zunanjega ministra Molotova. Za naslednika so imenovali njegovega dolgoletnega namestnika Višinskega.

Ta nepričakovani dogodek je sprožil val ugibanj, napovedi in marsikje bojazni. Držalo bo najbrž tisto, kar je nekaj dni zatem k zamenjavi postavila moskovska radijska postaja, ki je dejala, da se sovjetska zunanja politika ne bo zaradi tega nič spremenila.

Na zunaj tudi vse tako kaže. Namesto togotnega in nepopustljivega moža, ki je tri leta preprečeval vsak sporazum za mir, je prišel v vodstvo sovjetske

zunanje politike njegov učencec, ki je še togotnejši, še bolj nepopustljiv in okruten.

Svet se sprašuje le, ali so Molotova odstavili, ker ni znal prebrati uspeha Marshallovega načrta, sklenitve Evropske in Atlantske obrambne zveze — ali pa so ga povišali, ker naj bi ga bil hirajoči Stalin določil za svojega osebnega pomočnika in morebitnega naslednika.

Kaj bo sprememba v vodstvu sovjetske zunanje politike prinesla Evropi in vsemu svetu, najbrž ne bo treba prav dolgo čakati in utegnemo videti posledice že prihodnje tedne.

da strelja s svojimi presenečenji vedno na dve muhi hkrati. Zelo je verjetno, da je notranja muha vse prej, kakor pa nedolžno nadležni mrčes. Za sam boljševiški režim je gotovo vse bolj nevarnejša, kakor pa Marshallovi načrti in podobne ameriške trmoglavosti.

Jože Stalin, ki se bliža svojemu sedemdesetemu letu, je že močno izdelan in betežen. Vsak dan se lahko poslovi od tega sveta. Kdo bo njegov namestnik? Ali bo boljševiška država z enako mirnostjo prenesla tudi najvišjo zamenjavo, tako, kakor se je to zgodilo ob smrti Lenina? To so vprašanja, ki stalno dražijo Politburo in vžigajo spore za nasledstvo še pri živem Stalinu. Že nekaj časa se je Politburo razčlenilo v tri politične skupine: **Vojaško skupino** sestavljajo Molotov, Vovošilov, Bulganin in Malenkov. **Gospodarsko skupino** predstavljajo Vojnesenski, Kaganovič, Kuzneckov, Kosigin in Švernik. **Kavkaški skupini** pa pripadajo Beria in Mikojan.

Razkroj v Politburoju so predvsem povzročila gospodarska vprašanja. Petletka je pokazala, da bo povečanje gospodarske zmogljivosti, če se bo nadaljevalo v sedanjem tempu, doseglo komaj 55 odstotkov od predvidenega načrta. Vsi predlogi, da bi v okvir petletke vključili tudi Poljsko, Češkoslovaško in Vzhodno Nemčijo so se izjalovili. Vojaška skupina je

poskušala rešiti problem petletke pač na vojaški način. Zahodne zaveznike bi pognala iz Berlina in zahodne Nemčije in stvar bi bila urejena. Gospodarska skupina se je temu uprla, vendar je bila prešibka, da bi svojo voljo tudi uveljavila. V lanskem poletju je izgledalo, da bo vojaška skupina uresničila svoje zamisli, ali v zadnjem trenutku je gospodarski skupini uspelo, da pritegne na svojo stran Kavkaško skupino in tako so načrti Molotovljeve skupine, če že ne propadli, bili odstavljene z dnevnega reda.

Kako se bodo stvari razvijale v bližnji bodočnosti, je težko uganiti. Kremelj je in ostane sfinga. Mnogi mislijo, da je Molotov po vseh številnih neuspehih svoje zunanje politike likvidiran, drugi napovedujejo, da se je z odstranitvijo iz zunanjega ministristva pomaknil na sedež tik Stalina in s tem postal avtomatično njegov politični naslednik. Kateri preroki imajo prav, bo pač pokazala že najbližja bodočnost. Sigurno je le eno, da bomo namreč že v prihodnjih tednih priče novih presenečenj, mogoče tudi takih, ki bodo odločile usodo komunizma po vsem svetu. Pri tem gotovo ne mislimo na morebitni nov svetovni spopad, pač pa na temeljite preokrete kremelske politike, ki čuti, da se bliža doba ustrahovanja svojemu definitivnemu koncu.

prvič, ko izjavljajo odkrito, da je smoter borbe okrnitev grškega ozemlja v korist Bolgarije in drugih balkanskih držav. Te odločitve so enakovredne napovedi osvojevalne vojne proti Grčiji ter so v odkritem nasprotju z mirovnimi pogodbami in listino Združenih narodov. Tako Grčija kakor njene velike zaveznice bi se morale zavedati, da se zdaj pričinja novo obdobje.

Minister je k temu pristavil, da se odslej naprej ne bodo borili le maloštevilni grški komunisti s prisilno mobiliziranimi možmi, temveč vojska, ki jo bodo sestavljali možje, katere bodo rekrutirali po ozemljih tako znotraj zvezne zaveze kakor v novih madejskih državah, ki jo hočejo ustanoviti.

Dne 6. marca pa je prišel jugoslovanski odgovor v članku Moše Pijade, člana politburoja jugoslovanskega, ki je hočejo ustanoviti.

ga je priobčilo uradno glasilo komunistične partije »Borba« in katerega je še isti večer posnela jugoslovanska poročevalska agencija »Tanjug«. Moša Pijade piše, da se Sofija zdaj trudi za stvar balkanske federacije, v kateri bi bila združena Makedonija enakopravna neodvisna država. Ta nova kombinacija, katere namen je škodovati Jugoslaviji, pa vsebuje resne nevarnosti tako za Grke kakor za Makedonce. Bolgarsko stališče, pravi Moša Pijade, ni nič drugega, kot en del napada na Jugoslavijo. Očitno je, da prizadevanje za ustanovitev neodvisne Makedonije v okrilju balkanske federacije in v sedanjih okoliščinah ni prav nič v skladu z napredkom, pač pa se sklada v borbo proti izgradnji socializma v Jugoslaviji.

Stalinova propagandna virtuoznost

V vrsti splošne spomladanske komunistične ofenzive v sedanjih hladnih vojni je zamenjava sovjetskega zunanjega ministra mogoče ena izmed najznačilnejših potez Stalinove propagandne virtuoznosti. Vest je točno po predvidenih načrtih vznemirila vse javno mnenje in mobilizirala diplomatske, politične in časnikarske kroge vsega sveta. Presenečenja so v sovjetski politiki stalno na dnevnem redu, in kakor Hitler ni mogel živeti brez dnevnih uspehov, tako je dremajoči komunizem, da govorimo z Vidaliem, samo živa mrhovina. Komunizem lahko živi in deluje samo s stalnimi injekcijami dinamičnega ustrahovanja. Po teh receptih deluje v trojkah, v celicah, v državnih skupnostih in tudi v obsegu celotnega vzhodnega bloka.

Zahodno javno mnenje pri tem mnogokrat pozablja, da so te neobhodno potrebne injekcije vsakdanji komunistični kruh ne samo za neboljševizirani svet, pač pa v premožnih primerih silno nujna notranja potreba.

Pogostokrat čitamo in slišimo o skupini ljudi v Kremlju, ki vodi vse niti vesoljnega komunizma. Ta komunistični možganski trust, ki skrbi za živce vsega sveta, bi se našemu planetu gotovo točneje predstavil pod naslovom Politburo, kakor pod svojo uradno firmo.

Najvišjo oblast Sovjetije, Politburo, sestavljajo trenutno naslednji boljševiški poglavarji: Stalin, Molotov, Vorošilov, Bulganin, Beria, Švernik, Kuzneckov, Andrejev, Malenkov, Vojnesenski, Mikojan, Kosigin, Kručev, Kaganovič in Popov. Kljub veliki tajnstvenosti ki zakriva o petnajstotico svetovnih oblastnikov, prodrejo od časa do časa v svet vesti, ki dokazujejo, da je narava tudi tem petnajstim diktatorjem naklonila prav iste tegobe, s kakršnimi so bili obremenjeni prav vsi diktatorji svetovne zgodovine. Oblastnost, napuh, sovraštvo, intrige, neomejena zavist, to so, hvala Bogu, odlike vseh samopašnikov, ki jih prej ali slej poženejo v neizogibno pogubo. Odločitve te petnajstotice pa so tudi za navadnega smrtnika pomembne, kakor je pomembno razkrinkanje vaših celičnih zarotnikov, ki sproti vznemirjajo vas z ustrahovanjem. Kakor pa je v vasi takoj mir, če tem zarotnikom pokažeš zobe, tako bo tudi ta petnajstotica obmolnila, ko bo svet dokazal, da ga vse »tirade«, ki prihajajo iz Moskve ravno toliko zanimajo kot ponočni lajež psov, drdranje avtomobilov in zvižganje lokomotiv. Ljubitelj miru vsega tega v začetku ni prenašal, pa se je temu privadil in ne izgublja več niti minute svoje dragocene spanja. Vsemu se je treba privaditi, čeprav sprva težko gre. Včasih so pa le potrebni tudi še policijski ukrepi, ki naženejo razgrajače v posteljo ali pa na policijsko stražnico.

Marshallov načrt, trmoglavost zaveznikov v Berlinu, zahodna obrambna zveza, Panevropa, vsi ti in še drugi ukrepi so pomirili živce zahodnemu svetu, razbičali pa so živce kremelski petnajstotici, raznim Thorezom in Togliattijem, ki jih živčna razdvojenost naganja v histerične izlive veleizdaje.

To so zunanji, površni vzroki, zaradi katerih je Molotov prepustil stolček zunanjega ministra, na katerem je deset let sedel, najbolj živčnemu nasledniku Višinskemu. Sovjetska propagan-

da do časa v svet vesti, ki dokazujejo, da je narava tudi tem petnajstim diktatorjem naklonila prav iste tegobe, s kakršnimi so bili obremenjeni prav vsi diktatorji svetovne zgodovine. Oblastnost, napuh, sovraštvo, intrige, neomejena zavist, to so, hvala Bogu, odlike vseh samopašnikov, ki jih prej ali slej poženejo v neizogibno pogubo. Odločitve te petnajstotice pa so tudi za navadnega smrtnika pomembne, kakor je pomembno razkrinkanje vaših celičnih zarotnikov, ki sproti vznemirjajo vas z ustrahovanjem. Kakor pa je v vasi takoj mir, če tem zarotnikom pokažeš zobe, tako bo tudi ta petnajstotica obmolnila, ko bo svet dokazal, da ga vse »tirade«, ki prihajajo iz Moskve ravno toliko zanimajo kot ponočni lajež psov, drdranje avtomobilov in zvižganje lokomotiv. Ljubitelj miru vsega tega v začetku ni prenašal, pa se je temu privadil in ne izgublja več niti minute svoje dragocene spanja. Vsemu se je treba privaditi, čeprav sprva težko gre. Včasih so pa le potrebni tudi še policijski ukrepi, ki naženejo razgrajače v posteljo ali pa na policijsko stražnico.

Marshallov načrt, trmoglavost zaveznikov v Berlinu, zahodna obrambna zveza, Panevropa, vsi ti in še drugi ukrepi so pomirili živce zahodnemu svetu, razbičali pa so živce kremelski petnajstotici, raznim Thorezom in Togliattijem, ki jih živčna razdvojenost naganja v histerične izlive veleizdaje.

To so zunanji, površni vzroki, zaradi katerih je Molotov prepustil stolček zunanjega ministra, na katerem je deset let sedel, najbolj živčnemu nasledniku Višinskemu. Sovjetska propagan-

KOMUNISTIČNI NAČRTI za ustanovitev samostojne makedonske države

Poluradna britanska poročevalska agencija »LPS« poroča, da je radijska oddajna postaja grških ustašev oddajala dne 1. marca pregled odločitve, ki so jih sklenili na drugem plenarnem zasedanju centralnega komiteja Slovensko-makedonsko narodno osvobodilne fronte (NOF); to je bilo 2. februarja »na položaju nekje v Grčiji«. Sklenjeno je bilo, da bodo na drugi konferenci NOF, ki bo meseca marca, proglasili »zvezo Makedoncev v povsem neodvisno državo, v kateri bodo imeli vsi Makedonci enake pravice, v okviru ljudske demokratske federacije balkanskih narodov«. Vse slovenske Makedonce, zlasti tiste iz grških makedonskih mest Florine, Edesse in drugih, bodo pozvali, naj »se pridružijo splošni vstaji proti mornarho-fašističnim anglo-ameriškim okupatorjem, da se osvobodijo ves makedonski narod ter združi v ljudsko demokratično Makedonijo«.

Ta sestanek centralnega komiteja NOF je sledil takoj sestanku centralnega komiteja grške komunistične partije, ki je bil na govorju Grammos 30. ali 31. januarja, na katerem so sklenili odstaviti dotakratnega poveljnika grških upornikov Markosa in na katerem so sklenili novo strategijo, ki naj vodi do novih ciljev.

Zvedel smo, da so zaradi ukaza iz Kremlja grški komunisti sklenili osredotočiti vse svoje vojaške napore, da bi odtrgali grško Makedonijo od Grčije, da bi tako lahko ustvarili avtonomno Makedonijo, katero bi navidez nadzorovala Bolgarija, v resnici pa Sovjetska zveza sama. Izvedba tega načrta pa ne bi pomenila le okrnitev grškega ozemlja, temveč tudi ogrožanje jugoslovanske Makedonije. To bi pomenilo, da bi se komunisti, ki se borijo v Grčiji, obrnili proti maršalu Titu.

Oddaja radijske postaje grških upornikov je hotela seveda potrditi vse to ter je jasno izzvala takojšnji odgovor iz Aten in Beograda.

Dne 3. marca je grško notranje ministristvo izdalo izjavo, ki pravi, da potrjuje sedanji sklep centralnega komiteja NOV le prejšnje sklepe grške komunistične partije glede ustanovitve združene makedonske države. To sporočilo zahteva tudi določena grška mesta, ki jih izrecno omenja, in druga mesta, med katerimi spada brez vsakega dvoma tudi Solun. Minister poudarja, da je to pot

skih upornikov Markosa in na katerem so sklenili novo strategijo, ki naj vodi do novih ciljev.

Zvedel smo, da so zaradi ukaza iz Kremlja grški komunisti sklenili osredotočiti vse svoje vojaške napore, da bi odtrgali grško Makedonijo od Grčije, da bi tako lahko ustvarili avtonomno Makedonijo, katero bi navidez nadzorovala Bolgarija, v resnici pa Sovjetska zveza sama. Izvedba tega načrta pa ne bi pomenila le okrnitev grškega ozemlja, temveč tudi ogrožanje jugoslovanske Makedonije. To bi pomenilo, da bi se komunisti, ki se borijo v Grčiji, obrnili proti maršalu Titu.

Oddaja radijske postaje grških upornikov je hotela seveda potrditi vse to ter je jasno izzvala takojšnji odgovor iz Aten in Beograda.

Dne 3. marca je grško notranje ministristvo izdalo izjavo, ki pravi, da potrjuje sedanji sklep centralnega komiteja NOV le prejšnje sklepe grške komunistične partije glede ustanovitve združene makedonske države. To sporočilo zahteva tudi določena grška mesta, ki jih izrecno omenja, in druga mesta, med katerimi spada brez vsakega dvoma tudi Solun. Minister poudarja, da je to pot

KULTURA

Slovenska prosvetna matica v Trstu

V četrtek, 13. t. m. priredi Prosvetna matica v Trstu svoj redni kulturni večer. Predaval bo g. dr. E. Pogačnik o temi: Kratak obris jugoslovanskega gospodarskega položaja. Ker je predavanje velike važnosti, opozarjamo nanj že sedaj vse prijatelje in člane in jih vabimo, da se predavanja polnoštevilno udeležijo.

Knjige in časopisi

Il stoljic furlan pal 1949. — Letnik XXX. Založba Societât filol. furlane. G. J. Ascoli. Videm str. 94.

S potov življenja slovenskega naroda. — Sestavil, zbral in uredil John Jerich. Prva knjiga Baragova knjižnice. Chicago, 1949. Str. 128.

Baragova pratika za Slovence v Ameriki. — Letnik osmi. Uredil in izdal John Jerich, 1857 West 21st Place, Chicago 8, Ill. Chicago, 1949. Str. 128.

Vedež. — Splošni žepni koledar za leto 1949. Letnik XXIV. Založba Knjižarne in papirnice Štoka. Trst, ulica Milano 37.

Slovenija. — Letnik I, št. 1.2. — Priloga »Sloge«. Autorizet by European Command Civil Affairs Division. Authorized and responsible publisher R. I. Popović, Menzinger Str. 49, München 38. Naslov uredništva: »Slovenija«, München 13, Agnesstrasse 46/II.

Nov slovenski časopis

V Münchenu je pričel izhajati nov slovenski tiskani emigrantski časopis z naslovom »Slovenija«. Iz programa novega časopisa navajamo nekaj odlomkov:

»Slovenija« naj bi bila glasnik slovenske narodne suverene države. Slovenski narod hoče biti enakopraven z drugimi evropskimi

narodi, hoče biti na svoji zemlji svoj gospod, hoče v svoji lastni suvereni državi razviti vse svoje naravne sile in zmoglosti, hoče gojiti svojo narodno kulturo in svoje narodno gospodarstvo. Nečemo biti več hlapec.

»V svoji lastni državi hočemo združiti vse slovensko narodno ozemlje. Združena Slovenija je naš cilj! Temu cilju hočemo posvetiti vse svoje skrbi, vse svoje sile. Tudi naše ločene brate želimo pripeljati v domačo hišo, v narodno državo, da ne bo več nevarnosti za njihov narodni obstoj. Temu cilju se ne bomo nikdar odpovedali, pa naj pride kar koli, ker se temu ni nikdar odpovedal naš narod po svojih zakonitih predstavnikih.«

»Za nas obstojajo moralne in pravne obveznosti do skupne države jugoslovanskih narodov — Jugoslavije. Mi hočemo ohraniti to državo kot državo svobodnih enakopravnih Srbov, Hrvatov in Slovencev in ostanemo zvesti naši narodni tradiciji, ki je naša izraza v deklaraciji Slovenskega narodnega odbora z dne 29. 10. 1943. Mi želimo to zvezno državo enakopravnih narodov graditi, ne pa razbijati.«

»Zavedamo pa se, da njen obstoj ni odvisen samo od Slovencev. Smatramo, da je zadnji čas, da pride do sporazuma med jugoslovanskimi narodi na temelju krščanske etike in na medsebojnem in vzajemnem priznavanju narodne suverenosti Srbov, Hrvatov in Slovencev.«

Uredništvo »Demokracije« pozdravlja »Slovenijo« in izraža prepričanje, da bodo Slovenci bodisi v emigraciji ali doma s svojo strujenostjo in dejavnostjo in po načelih, ki jih postavlja tudi »Slovenija« dosegli v daj Bog čim skorajšnji bodočnosti svojo nacionalno in politično svobodo.

Pustna šema

Med hišami se je vzela pustna šema in se počasi odpravila po klanecu navzgor. Pozno popoldansko sonce se je upiralo v rumenokasto pobočje hriba, ki se je strm dvigal za predmestjem. Hišice so se smehljale druga nad drugo, vsaka sredi vrtnice. Trte so bile še gole, tudi drevje in grmovje je bilo brez življenja. Le tu pa tam je že cvetelo nekaj belega: tista brezimna drevesca, ki nikdar ne veš, kakšen sad rodijo in kdaj, pa so ti vendar najvse draga. Zakaj ko zacvetijo, veš, da je blizu pomlad.

Počasi in enakomerno je stopala šema po strmem, tlakovanem klanecu. Nikamor se ni ozrla. Na obeh straneh jo je spremljal zid v bodočo žico po vrhu — zad so bile sončne terase, brajde, pri-

jazna pročelja hišice, kjer mora biti nebeško prebivati.

Sredi klanca se je gruča otrok prejenjala igrati. Mladji obrabi so se zazrli v šemo in vrisnili od smeha in začudenja. Ali ona se ni dala motiti. Stopala je dalje, ko da ne bi bila od tega sveta, rahlo sklonjena, kot da imela že dolgo pot za sabo. Otroci so začudeno strmeli za njo in molčali.

Bil sem na moč radoveden, kakšna je v obličje. Kajti videl sem jo le od zad. Bila je možki v svetlorjavih hlačah, oblečena v bujen temnorjav, skoraj črn kožuh in pokrita s temno kapo. V desnici je imela razpet velik dežnik, ki so ga že močno zdelali viharji in nalivi. Dve goli šprinklji sta mrzlo štrleli iz raztrganega

platna — mrka podoba minljivosti. Razpet dežnik — in vendar je sijalo sonce, in morje daleč dol je bilo ko raztopljeno srebro.

Podvizal sem se, da bi skrivnostno šemo dohitel, toda zaman: klanec me je upeljal, da sem se moral oddahniti. Tedaj se mi je skrila za dvojico hiš, ki sta kraljevali na vrhu. Kam pojde? Začel sem jo spet na široki, od tisočerih avtov izgaljeni in počrneli asfaltni cesti, ki reže hrib počez. A zdaj se je za šemo pripodila gruča pogumnih dečkov, ki so hoteli dognati, kdo je. Prijemal so jo za kožuh in odskakovali, stopali prednjo, da bi jo videli v obraz, in se umikali. Ona jo šla dalje, ko da bi ne bilo nikogar in ničesar okoli nje.

V bližnjem občestnem omejkju je zganara ženska vihtela sekirico in odkrhavala iveri iz trhelega trna. Umazano rumena ruta ji je bila zlezla na obraz; a videl sem

omrtvele oči; videl sem rjave kosčene roke, brezčutne za mraz in bodece, kako se oklepajo toporjšeča. Kaj bo sirota s to trhlino, sem se vprašal.

Medtem je šema prekoračila cesto in se vzpela v strmino po sivi stezi, izlizani od nešteti stopinj. Gruča dečkov je stala spodaj in ji nekaj kljčala. Tudi jaz sem se ustavil. Sredi vzpetine se je na ovinku okrenila in obstala.

Bila je v delovnem scelku; njena kapa me je spomnila na tisto esesovsko z močno dvignjeno nadčelnico in z mrzlim, nesmiljenim ščitkom. Toda obraz? Črna ruta — brez oči, brez ust, brez slehernega znaka življenja. Zdrnil sem se: pred menoj je bil človek brez duše.

V istem trenutku se je šema tesneje zavila v kožuh, dvignila levico in zažugala s pestjo. Dečki so utihneli in povesili glave.

Bilo mi je čudno pri srcu. Globoko pod mano se je bahalo veliko mesto s steklenimi žarki, z oranžno in rdeče obsijanimi stenami, z zapletenimi cestami. Vse več pustne prešernosti, brezskrbnosti in uživanja mi je prihajal na pušca ko skozi najgostejše sito.

Šema je šla dalje, manjšala se je, izgnila v črnem podvozu in se onkraj njega vnovič pognala v breg. Še enkrat se je okrenila, dvignila pest in zažugala iz svoje strašne tihe samote. Vnovič sem videl njeno črno, skrivnostno obličje pod kapo in isti srh ko prej mi je šel po hrbtu. Nato se je oddaljila in se mi skrila za skalami in rušami. Le še črni razpeti dežnik se je pokazal, dokler ni vsega skupaj použila zemlja.

Vračal sem se počasi in pasel oči na krševiti istrski obali, obliči z megleno rumenino zahajajočega sonca. Rad bi nekam iz ječe svo-

jih misli. Ali čuj — ta ženska se še vedno ubija v omejk! Trhle iveri so tako brjdo sirotne, kakor je sirotna sama.

Tam dolj pa so krčme nabite, barj natrpani, kina polna, ljudje razkošno nasmejani, sobe zakurjene, izpod stropov pisani trakovi, opojne luči, godba vsepovsod, jedi in pijače na mizah; tam dolj je danes vsak sam sebi bog in svečenik. Smeh in vrisk, ples in objemi, šepetanje na ušesa, blodni pogledi — in v objesti razbiti brušeni kozarci, v pijanosti razlito vino, v poljubih razmazano rdečilo, v polnočnem plesu pohojene vrtnice...

O samotna belo cvetoča drevesa v tej pusti brežini, novo življenje polje v vas, prvi kosi vam pojo v zlatem večeru: ob jemam vas s svojimi spomini in sem ves močan — ah, vsaj mi nihče ne more vzeti.

V. Belčič

IZ ZA Z A V E S E

Smrt slovenskega škofa

2. marca so v Marjboru pokopali lavantinskega knezoškofa dr. Ivana Jožefa Tomažiča, ki je umrl 26. februarja. Pokojni slovenski cerkveni knez je že dolgo bolehal. Kljub preganjanju je med nemško zasedbo Štajerske ostal na svojem mestu in veliko pretrpel od nacistov, nič manj pa v sedanjih razmerah od komunistov. Umrl je v 73. letu starosti in 51. letu mašništva.

Slovensko komunistično časopisje ni o tem možu, ki je pod tujo zasedbo bil v veliko oporo svojemu ljudstvu in se tako izkazal za vzgled rodoljuba, objavilo niti vrstice. Edino »Slovenski poročevalce« je njegovo smrt naznanil — s plačanima osmrtnicama...

Procesi v Jugoslaviji

Kakor po vseh ljudskih demokracijah onstran železnega zastora, tako se je tudi v Jugoslaviji začela z novim letom ostrena gonja proti veri in Cerkvi. Ta pritisk se posebno čuti v Sloveniji, kjer je ljudstvo že od nekdaj videlo prav v duhovščini nosilko odpora proti vsake mu nasilju.

V zvezi s tem so v Črnomlju postavili pred komunistično ljudsko sodišče župnika Alfonza Jarca ter Viljema Savellija.

Ker sedanji režim ne sme priznati, da ima duhovščina še danes kaj vpliva in da kot taka vodi tihi odpor trpečega ljudstva, so omenjena duhovnika obtožili in sodili zaradi namišljenih »zločinov« pod okupacijo in med revolucijo.

Če bi se bila župnika Jarc in Savelli res tedaj pregrešila s čim podobnim, ne bi bili komunistični oblastniki čakali z obtožbo skoraj štiri leta. Zda se oba med občajno »ljudskodemokratsko« žalostno komedijo obsodili na smrt.

Obsodili so ju v dokaz, da so tudi titovskemu, ne le moskovskemu komunizmu trn v peti tisti, ki že s svojim poklicem in življenjem oznanjajo večna načela o svobodi duha in človeške osebnosti.

V Ptuj na štajerskem so ob istem času poslali na doigoteno prisilno delo duhovnika Vekoslava in Franca Planinška, ker nista hotela prelomiti spovedne molčečnosti. S tistim, kar naj bi bila od mladih fantov, obtoženih opozicijskega delovanja, zvedela pri spovedi, je hotelo namreč ljudsko

sodišče dokazovati njihovo krivdo.

Procesi proti slovenskim duhovnikom spadajo v isto vrsto kakor preganjanje vere na Madžarskem, v Bolgariji in drugod za železnim zastorom, pa naj jih izvajajo v imenu Stalina, Rakosija, Dimitrova ali Tita!

Približno prav tedaj se je pred beograjskim komunističnim ljudskim sodiščem začela razprava proti 8 članom odporiške organizacije »jugoslovanski nacionalni odbora«.

Obtožence so obdolžili, da so pripravljali vstajo v predelih vzdolž romunsko-jugoslovanske meje. Tam so urejali tudi letališče, na katero naj bi jim letala »neke tuje države« spuščala pomoč. Sestavljali so tudi seznam priganjencev partije in Ljudske fronte, da bi jih ob uporu pobili. Očitajo jim tudi, da so skušali priti v stik s »starimi nasprotniki sedanjega režima«.

Glavni obtoženec Brankovič je priznal, da je pripravljaval požig vseh večjih jaynih poslopij v Beogradu. S tem je hotel vzbujati vtis, da gre za mogočno teroristično organizacijo. Organiziral je tudi sabotaže »planas«.

Brankoviču so za njegovo delovanje dali dosmrtno prisilno delo, ostalim pa zaporne kazni.

Pretekli teden je pred »ljudskim« sodiščem v Beogradu stala druga skupina iste organizacije. Tudi tokrat so vse obtožence obsodili na ječo ali na prisilno delo.

Vse v imenu »svobode«, »ljudstva« in »demokracije«!

Dva Titova mlada diplomata

gg. M. in J. — prvi je služil pri Titovem poslanstvu v Parizu, drugi v Švici, sta se dogovorila in začela veliko tihotapstvo z zlatom med Francijo in Švico. V kratkem času sta zaslužila vsak po 450.000 švicarskih frankov. Tako obogatela sta začela živeti razkošno življenje, imela vsak svoj luksuzni avto, imela najtežje ljubice v najdražjih švicarskih letoviščih in seveda za zabavo nadaljevala s tihotapljenjem zlata. B. la sta pa neprevidna in naglala dobiček v švicarskih bankah. Švicarske oblasti so dolgo prčale na mlada tčka, in ko je prišel čas, oba prijela in jima za kazen zaplenile vse imetje, potem pa ju izpustile. Kaj stori z njima Tito? Najbrže bo podaril prvemu briljant s svoje desne, drugemu rubin s svoje leve roke.

precej več kakor po 18 mesecev starosti. So obeh spolov in najraznovrstnejših krčev na hrbtu. Tudi naša nana je med njimi. Rdečji štedilnik, ki so ga častili in blagovali, kakor Indijanci svetji ogenj, jim je, kljub udarniški marljivosti obeh kurjačev — Vidalijski in Babiča, pošteno ohladil dušo in pamet.

Ogenj ni igračka, ne za otroke niti za odrasle! Vsem pa je koristen, saj nam skuha zajtrk, kosilo in večerjo; rdeči pa laži in klevete; spletke in denunciranja. Posten ogenj nam ohranja življenje, rdeči nas varuje pred slepoto! Tako je ljubi Bog poskrbel za vse, zapovedal pa je: Varujte se ognjal!

Škedenjsko pismo

Pri nas smo pusta praznovali po starih šegah in navadah. Nekaj voz je prevažalo pustne šeme po ulcah in cestah. Marljivosti in gorečnosti ni manjkalo; rado-vodnost je prišla bogato na svoj račun. Škedenjci smo tudi ob tej priliki dokazali, da smo se v treh tridih letih marsičesa naučili. Škedenjci smo bili v preteklosti vedno v prvih vrstah, pri »množičnih ljudskih demonstracijah«, kjer smo »prostovoljno in ljudsko navedeno« nosili svoje butice imperalizmu in reakciji nasproti, medtem, ko so se naši kaporjoni — kakor je to pač pri generalih v navadi, prevjudno držali v zatijšu. Pri najnovejših pajacadah pogresivno-demokratskega razbijašstva Vidalskontra-Babičevskega cirkusa pa smo Škedenjci zlezli menda v prav zadnje in obupno razredčene vrste udarnikov! Ampak na pustni terek smo se vrnili nazaj k čestitljevo staremu, nenaročnemu navdušenju in k neplačanemu veselju. To je seveda rdeče mojstre in učitelje hudo razburilo. Kako je mogoče brez plačanih možgan in s preziranjem tako vidaljevskih kakor babičanskih »direktiv« spravljati ljudsko voljo na ceste in ulice in kako je mogoče brez manganela aktivistov in

agip »propovcey« »mobilizirati« ljudstvo za proslavo reakcionarnega pusta. Da bi vsaj »Lavoratore« ali pa »Primorski dnevnik« pred pustom pobrskala po starih arhivih in ugotovila, da je bil pokojni pust prav za prav komunist, pa bi bila stvar čisto na ljubi. Ampak zlomek ga vеди, če bi Škedenjci po takih ugovorivah sploh prišli na ulico na pustni terek. Ta strašni problem rešujejo sedaj komunistične celice v Škedenju. Vprašanje je samo, kako ga rešiti? Nekdanja pri-ljubljena zdravila rdečih šintarjev: »boste že videli, kadar pridejo oni dol«, so čisto povode-nela in jih noben kužek v Škedenju več ne poveha. Tudi v Škedenju se je namreč strah preselil na pokopališče k sv. Ani. Naj-hujše pa je to, da je tako veliko število Škedenjcev predpust praznovalo na prireditvah SDZ. »Kaj bo, če reakcija zgradi v mestu nov »Narodni dom«, kakor nekateri šušljajo po Škedenju in nas Tito potegne nazaj čez Morganoovo črto, kjer je mnogo dela in malo jela?« je s strahom začel na pustni terek ob fritolah in vinu obupan Janjov bratranec. Oj predpust, ti čas presneti, da bi več ne prišel v drugo!

Vesti s Trstaškega

Sp. Škofije

Naš kraj se je ponahal z odličnim pevskim zborom, ki ga je sestavljalo 52 navdušenih domačinov. Številni podporni člani so pevskemu zboru omogočili delovanje.

Naše lepo pevsko udejstvovanje je na mah prestalo z nastopom Kominforna, ki je kot strela z jasnega neba tresčil med nas in v naše skromno domače izživljanje vnesel nepopisno zmedo.

Velik del krivde za polom našega pevskega društva nosijo ravno člani odbora, ki so s tem dokazali, da nimajo nobenega pojma o kulturi in da niso poklicanci, nastopati v imenu naše slovenske omike. Upoštevajmo pri tem, da mnogo od teh slovenskih kulturnikov pošilja svoje otroke v italijanske šole... z izjavo, da jim zaradi znanega »bratstva« slovenski jezik v življenju ne bo dosti služil!

V Sp. Škofijah imamo tri slovenske gostilne, v katerih čuješ dnevno samo italijanske radijske oddaje, čeprav bi vsi domačini želeli poslušati slovenske oddaje naše priznane odlične radijske postaje v Trstu. Italijanski napis in cenki po naših številnih trgovinah so slab dokaz zavednosti naših trgovcev.

Upravno spadamo pod miljsko občino, ki bi morala tako skrbeti tudi za 4500 slovenskih občanov. O taki skrbi za naše potrebe pa ni ne duha in ne sluha! V Miljah gradijo ponosna javna poslopja in lepe sodobne stanovanjske hiše, medtem ko si v našem kraju celo po dve družini morata deliti nezdravi zrak v eni sami sobi.

Če je naše prebivalstvo večinsko sestavljeno od delavcev, s tem ni rečeno, da ne bi smeli biti delavnostni vsi skrbi naše občine. Delavskemu stanu moramo predvsem omogočiti dostojno življenje, če hočemo zavreti širjenje komunizma in splošnega nezadovoljstva, ki je komunizmu v največjo oporo.

Prometni davek na vino

Ukaz ZVU št. 42 ukinja dodatni prometni davek na vino. Ker se prometni davek na vino plačuje ob prodaji vina za posrošno, je bila celokupna višina prometnega davka za leto 1948 določena na višini 10%. Od tega je 1% predstavljal dodatni davek. Ker pa je zdaj dodatni davek ukinjen, znaša prometni davek 9%.

Sprememba davka na sladkor

Ukaz ZVU št. 41 dooloča popravke v davčnem postopku s sladkorjem in s proizvodi, ki vsebujejo sladkor. Ukaz ukinja dodatni davek 100 lir na domači in na uvoženi sladkor. Ukaz tudi odpravlja razliko med ceno, ki je bila določena za domači sladkor, in ceno za uvoženi sladkor in znižuje za 30% dodatno pristojbino, ki jo je še vedno treba plačati državi za sladkor, ki je bil uvožen pred 16. decembrom 1948. Ukaz št. 41 povišuje užitnino ter odgovarjajočo carino za določene proizvode, ki vsebujejo sladkor, tako domačega izvora kakor uvožene, ter dovoljuje davčne olajšave za tisti sladkor, ki ga uporabijo pri proizvodnji sokov iz kisikastega sadja.

Preskrba z vodo kraških občin

Z dograditvijo prvega dela javnih del Zavezniške vojaške uprave, čigar preračun znaša 70 milijonov lir, je kraškim občinam, ki so na anglosameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja, zagotovljena preskrba z vodo. Izvedba gospodarskega načrta ZVU je že ali pa bo v kratkem času zagotovila redno preskrbo z vodo kraškim občinam v 32 km dolgim podzemskim cevovodom. Zgradili so zbiralnik, čigar zmogljivost znaša 150 kubičnih metrov, ki že obratuje in v doglednem času bo začel obratovati drugi zbiralnik, ki vsebuje 100

Vesti z Goriškega

Hlapce iščejo...

Komunistični frontaši so zborovali v Štandrežu v ponedeljek 28. februarja zvečer. Na zborovanju so sklenili — tako poroča »Primorski dnevnik« od 2. t. m. — da »morajo še bolj strniti svoje vrste in da so pripravljene vanje sprejeti tudi tiste maloštevilne elemente, ki so bili zapeljavani ter so sledili raznim Rupnikom, Paveličem, Mussolinijem, Hitlerjem in njihovim hlapcem«.

Vedeli smo sicer, da se vrste frontašev vedno bolj redčijo, ker

Radio Trst II

(na valovni dolžini 318,8 metra ali 941 kc na sekundo)

DNEVNE ODDAJE : 7.15 - 8.00, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

OB NEDELJAH : 7.15 - 24.00 ne- prekinjeno.

POROČILA : dnevno 7.45, 12.45, 14.00 (izvemši nedelje), 19.45, 23.15.

DNEVNI pregled tiska : Dnevno ob 14.15 (izvemši nedelje).

Nedelja, 13. 3. 1949 : 9.30 Kmetijska ura. — 13.00 Glasba po željah. — 16.00 Fajnšar: Veriga — izvajajo člani R.O. — 18.00 To, kar vsakdo rad posluša. — 20.00 Slovenska zgodovina v glasbi. — 21.00 Razgovori pred mikrofonom.

Ponedeljek, 14. 3. : 13.00 Narodne pesmi jugoslovanskih narodov. — 19.00 Človek in priroda. — 20.30 Sprehodi po našem podeželju. — 20.45 Zborovska glasba. — 21.00 Puccini: Boheme — opera v štirih dejanjih.

Torek, 15. 3. : 13.30 Iz znanih Mozartovih skladb. — 18.00 Zdravniški vedež. — 18.40 Slovenske narodne pesmi — 19.00 Angleščina po radiu. — 20.00 Smetanove znane skladbe. — 21.00 Pester večer. — 22.00 Čajkovski: Koncert za klavir in orkester.

Sreda, 16. 3. : 13.00 Glasba po željah. — 18.00 Mamica pripoveduje. — 19.00 Tehnika in gospodarstvo. — 20.00 Iz slovenskega opernega sveta. — 20.30 Človek in sport. — 21.00 Vzori mladini — Čarovnice na Slovenskem. Izvajajo člani Radijskega odra. — 22.00 Rinski Korzakov: Španski capricejo.

Četrtek, 17. 3. : 13.00 Češke in slovaške narodne melodije. — 18.00 Gospodinjstva ura. — 19.00 Slovenščina za Slovence. — 20.00 Slovenska zborovska glasba. — 21.00 Radijski oder Somerset Maugham: Lady Frederik — Drama v 3 dejanjih. — 22.30 Večerni koncert.

Petek, 18. 3. : 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Angleščina po radiu. — 20.00 Klavirski koncert Damjane Bratuš. — 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede. — 21.45 Simfonični koncert.

Sobota, 19. 3. : 13.00 Glasba po željah: Jožefovanje. — 18.30 Oddaja za najmlajše — Ukaz: njeni graščak. — 20.30 programski periskop. — 21.00 Sobotni večer — Slovenska slikarnica. 22.00 Pester koncertni spored.

kubičnih metrov vode.

Naslednje vasi in njih okolica so že dobile vodo: Mavhinje, Medja vas, Slivno in Vižolja. To vodo dobavlja centrala vodnih črpalk Randaccio. Predvidoma bodo v nekaj tednih dobile vodo vasi Col, Repentabor in njih okolica, medtem ko bodo vasi Prečnik, Sempolaj, Salež, Zgonik in Mali Repen z okolice dobile vodo v teku naslednjih dveh mesecev. Vsaka vas, ki leži ob glavni vodovodni cevji že ima ali pa bo imela javen vodnjak in napajališče za živino. Ta vodovod so začeli graditi v juliju 1948. V teku je še izvedba nadaljnjih načrtov, ki bodo preskrbeli vodo področju občine Dolina. Ena zadevnih pogodb je že sklenjena.

jin zapeljane ovčice uhajajo iz teme in zmote v svobodo, nisrno pa vedeli, da so njihove vrste že tako redke, da so prisiljeni klicati na pomoč »izdajalce« slovenskega naroda, da si rešijo številčno čast in navidezni obstoj svojih organizacij! Kdo je prav za prav sprevidel, ali frontaši ali izdajalci?...

Natečaj za konzularno službo

Uradni list od 5. februarja t. j. razpisuje natečaj za 15 mest diplomatsko konzularne službe. Kdor se želi natečaja udeležiti, dobi vsa tozadevna pojasnila na pristojni prefekturi.

Opozorilo

Goriška prefektura sporoča: Prefektura v Benetkah je odredila z odlokom št. 5333/3/B od 21. februarja t. l., da poteče 15. t. m. ob 18 uri zadnji rok za predložitev prošnje tistih, ki želijo položiti izpit z namenom, da dosežejo usposobljenost za ravnatelj pri uporabi strupenih plinov.

Krojni tečaj

»Slov. dobrodelno društvo« v Gorici priredi v svojih prostorih, Riva Pjazzutta 18, krojni tečaj. Vpisovanje v isti pisarni 10. marca.

Določitev italijansko-jugoslovanske meje

Vojaška komisija, ki ima nalogo, da končno določi mejo med Italijo in Jugoslavijo, je še vedno na delu. V četrtek 10. t. m. je bila jugoslovanska delegacija zopet na tukajšnjem ozemlju in se je v Farj ob Soči sestala z italijanskimi delegati. Dela napredujejo zelo počasi, ker je mnogo manjših spornih točk. V sredo 9. t. m. zjutraj je pregledoval general Renzi, načelnik italijanske delegacije, oddelek med Solkanom in Sv. Markom.

Olivno olje

Te dni so je v mestu in podeželju pričela razprodaja pristnega olivnega olja. Liter stane 520 lir. Kakor sporoča Sepral dobj vsaka oseba lahko 1/2 litra.

Zopet ubojstvo na meji

V noči na petek 11. t. m. sta v bližini nove bolnišnice na šempetrski strani pri Gorici neki moški in neka ženska hotela prekopati mejo. Jugoslovanske straže so ju opazile in ju nesmiljeno pokosile z mitro. Ali res ni še dovolj krvi?!

Barkovljansko pismo

Vse se oglaš v »Demokraciji«, ki si je tudi pri nas odprla pot, čeprav s težavo in zamudo. Je že tako na tem božjem svetu, da pride pamet in spoznanje do svoje polne veljave šele po težkih bolečinah lastne izkušnje.

Moj mali ima komaj dobrih 18 mesecev. V tej zimi se je neprestano sukal okrog štedilnika in sva bila z ženo v stalnem strahu, da si bo zvrnil nekega dne posodo vrelje juhe ali mleka na radovedno glavico. Je Barkovljan, moj mali! No pa sem ga nekega dne dvignil v naročje in mu razkazal vsa bogastva vročega štedilnika. Pripovedoval sem mu, da je vse to »ace«, pa me ni zastopil. »Kaj on ve, kaj je ace« me je iz sosedne sobe opominjal pridigarjski glas moje žene.

Vzel sem malo mehko dlan njegove desnice in jo pritisnil na svoja usta. Kako je bil radosten, ali štedilnik se mu je zdel vse nekaj boljšega in zanimivejšega. Pa sva šla z ročico proti topli plošči. Da ste ga videli, kako je bil vesel in srečen. Vse je vrel po njegovem telescu. Desni belji nočiji sta meli, kakor divji kolesarji po Barkovljanski cesti; okrogli trebušček se mu je kar tresel od razburjenja, plavi ko-

drca na glavici pa so kar poskakovali od veselja. Iz ust so vrelje vse znanje in neznanje besede otroške razposajenosti, po mešan s srebrnim smehom. Ja, moj Duško je zlat otrok! To pravi tudi njegova nana, ki je v teh vprašanih avtoriteta...

Šla sva z ročico proti plošči, ki je bila nekaj več kot samo topla. Hop! In sem mu učno dlan pritisnil na ploščo štedilnika... Oh, neznansko obupno je zavjokal. Še danes se mi srce skrči ob tem strašnem vzkliku.

Kaj naj vam še nadalje pripovedujem. Desna dlan se mu je olupila, čeravno je žena porabila pol litra »imperialističnega« olja, ki nam ga je namenil g. Truman za čvrtje barkovljanskih sardel. Pretila mi je s policijo in sodiščem. Štirinajst dni sem poslušal njeno bogato zalogo psovk — ampak moj Duško je zdravel na telescu in na duši. Brez skrbi ga sedaj lahko puščava samega v kuhinji. Štedilnika niti ne pogleda več, čeravno drugače ni zamerljiv. Okrog njega stopica v spoštljivi razdalji, čeprav ga že teden dni nismo zakurili.

In veste, dragi čitatelji, da je pri nas v Barkovljah vse polno takih Duškotov. Res je, da imajo

Mizarji kmetovalci podjetniki

Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame, vezane plošče, furnir, parkete in drva tuči najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST

Viole Sonnino, 24

Stalin ni našel svoje zlate ure, zato je poklical ravnatelja policije in mu zapovedal: Iztakni v 48 urah krivca, ki mi je ukradel uro in kaznuj ga.

Ravnatelj policije se vrže urno na delo in aretiraj ljudi kar na slepo. Toda drugi dan je Stalin svojo uro našel in telefoniral prejšnjemu: »Izpušti krivca in oprostí ga kazni, ker sem uro že našel.«

Ravnatelj policije pa ga zavrne: »Nemogoče, tovariš Stalin, aretiraj sem 21 oseb, od katerih jih je devet tatvino že priznalo.«

Odgovorni urednik: Janko Simčič
Tiska tiskarna Budin v Gorici